

Nõuded looma heaolule

Kohustuslikele majandamisnõuetele lisandub 2013. aastal 18 uut loomade heaolualast nõuet, nende hulgas 8 nõuet sigade heaolu kohta. Nõuded tuginevad loomakaitseseadusele (Riigikogu 13.12.2000) ja põllumajandusministri määrusele 3. detsember 2002. a nr 80 (edaspidi PM määrus).

Loomaomaniku või loomapidajana käsitletakse iga füüsilist või juriidilist isikut, kes alaliselt või ajutiselt vastutab või hoolitseb loomade eest. Kõik põllumajandusloomade pidamisele kehtivad heaolualased nõuded puudutavad sööta, joogivett, ehitiste vastavust ja mikrokliimanõudeid ehitistes.

Kirjeldan allpool loomapidamisele kohaldatavaid nõudeid, viidates seaduse ja määruse punktidele, mis puudutavad seakasvatust.

Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett.

PM määrus § 16. Sigade söötmine ja jootmine

- Kõikide sigade jaoks peab olema saadaval nende eale ja kehakaalule kohane ning sigade füüsilisi tarbeid rahuldav sööt.

- Signi tuleb sööta vähemalt üks kord päevas.

- Kui signi ei söödeta vabalt või automaatselt söötmissüsteemil, siis peavad kõik sead pääsema sööma samaaegselt.

- Üle kahe nädala vanused sead peavad saama puhast joogivett vastavalt vajadusele.

PM määrus §17. Sigade söötmise ja jootmise vahendid ning seadmed

- Sigade söötmise ja jootmise vahendid ning seadmed peavad olema sellised, et sigadele antava sööda ja vee saastumise risk on võimalikult väike.

- Nooremiste ja emiste rühmas pidamise korral tuleb kasutada selliseid söötmise vahendeid ja seadmeid, mille puhul on tagatud, et iga siga saab piisaval hulgal süüa.

Loomapidaja peab loomale võimaldama sobiva mikrokliima ja ruumi või ehitise, mis rahuldab liigile iseloomulikke liikumisvajadusi. Loomapidamisel on keelatud kasutada vahendeid või seadmeid, mis võivad looma vigastada. Põllumajandusloomade pidamise ruumis või ehitises peab olema piisavalt ruumi, et loomal oleks võimalik takistamatult süüa, juua, maha heita, lamada ja üles tõusta ning jäsemeid välja sirutada. Loomapidamisel on keelatud kasutada vahendeid või seadmeid, mis võivad looma vigastada. Loomapidamise ruum või ehitis peavad olema sellisest materjalist, mida on kerge puhastada ja desinfitseerida ning mis ei ole kahjulik looma tervisele.

PM määrus § 10. Sigade pidamise ruum või ehitis

- Sigade pidamise ruum või ehitis peab olema ehitatud nii, et iga siga saab seal takistusteta maha heita, lamada ja üles tõusta.

PM määrus § 11. Sigade pidamise ruumi või ehitise ning vahendite ja seadmete ohutus

- Sigade pidamise ruum või ehitis ning vahendid ja seadmed, millega siga kokku puutub, peavad olema kergesti puhastatavad ning desinfitseeritavad materjalist, mis ei ole seale kahjulik.

Põllumajandusloomade pidamise ruumi või ehitise õhuvahetus peab tagama, et ruumi suhteline õhuniiskus, temperatuur, tolmu- ja gaasisaldus püsivad tasemel, mis ei kahjusta looma tervist. Põllumajandusloomade ei tohi pidada alaliselt pimedas. Loomade pidamise ruum või ehitis peab olema piisavalt valgustatud kas loomuliku valguse või kunstliku valgustusega. Sigadel

peab kunstliku valgustuse tugevus olema minimaalselt 40 lx. Võimalus peab olema kasutada ööpäev läbi lisavalgusallikat, et vajadusel kontrollida looma heaolu ja tervist. Sigade pidamise ruumis või ehitises ei tohi tekitada äkilist müra ja tuleb vältida pidevat mürataset, mis ületab 85 dBA.

PM määrus §10. Sigade pidamise ruum või ehitis

- Sigade pidamise ruumis või ehitises tuleb vältida pidevat mürataset, mis ületab 85 dBA. Samuti ei tohi tekitada äkilist müra.

PM määrus §13. Sigade pidamise ruumi või ehitise mikrokliima

- Signi ei tohi pidada alaliselt pimedas. Sigade pidamise ruum või ehitis peab olema piisavalt valgustatud kas loomuliku valguse või kunstliku valgustusega. Kunstlik valgustus tugevusega vähemalt 40 lx peab olema sisse lülitatud vähemalt kell 9.00–17.00. Lisaks peab olema võimalus kasutada ööpäevaringset lisavalgusallikat, et vajadusel kontrollida sigade tervist.

Väljas peetavaid loomi tuleb kaitsta looma tervist ähvardavate ohtude eest ja loomadele tagada võimalus varjuda. Väliaedid ja karjamaad peavad olema looma tervisele ohutud, piirdead tuleb hoida korras ja teravad esemed eemaldada. Loomale mittesobivate ilmastikutingimuste korral tuleb loomi nende eest kaitsta või mitte karjamaale lasta.

PM määrus §15. Sigade pidamiseks kasutatav väliaedik

- Sigade pidamine väliaedikus peab olema loomade tervisele ohutu. Väliaedikus paiknevad söötmise ja jootmise vahendid ning seadmed tuleb hoida puhtana, vältides väljaheidete sattumist sööda ja joogivee hulka.

- Väljas peetavatele sigadele tuleb tagada võimalus varjuda.

Põllumajandusloomade tervist ja heaolu tuleb kontrollida nii sagedasti, kui seda on vaja vältitavate kannatuste ärahoidmiseks.

- Sellise põllumajandusloomade tervist ja heaolu, kelle suhtes kohaldatakse intensiivset loomapidamist, tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas. Haigestunud või vigastatud loom peab saama asjakohast ravi. Vajaduse korral eraldatakse haige või vigastatud loom teistest loomadest, paigutades ta eraldi ruumi, kus on kuiv allapanu.

PM määrus §5 lg 1

Loomapidaja peab sea tema tervise ja heaolu kontrollimiseks üle vaatama vähemalt üks kord päevas. Intensiivses loomapidamises kasutatavaid tehnilisi seadmeid tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas ning avastatud vigu tuleb parandada võimalikult kiiresti. Kui viga ei saa võimalikult kiiresti parandada, tuleb viivitamata rakendada looma tervist ja heaolu kaitsvaid ajutisi meetmeid.

PM määrus §11. Sigade pidamise ruumi või ehitise ning vahendite ja seadmete ohutus

- Kõik sea tervisele ja heaolule vajalikud automaatsed ja mehhaanilised seadmed tuleb vähemalt üks kord päevas üle kontrollida. Kui avastatakse rike, siis tuleb see viivitamata kõrvaldada. Kuni rikke kõrvaldamiseni tuleb võtta kasutusele abinõud sea tervise ja heaolu tagamiseks. Kui kasutatakse sundventilatsiooni, siis peab sellel olema tagavara- ja alarmsüsteem. Alarmsüsteemi tuleb regulaarselt testida.

Keelatud on loomale kannatusi põhjustav aretustegevus ja muu sarnaste tagajärgedega tegu, mis ei ole tingitud looma ravimisest, muust veterinaarsest menetlusest ega hädaolukorrast. Keelatud on operatsioonid ja muud veterinaarsed menetlused,

mis muudavad looma välimust ja mida ei tehta ravi eesmärgil. Keelatud on loomade kastreerimine pikaegset valu põhjustaval kudede nekroosi põhjustaval viisil.

Eespool kirjeldatud nõuded kehtivad kõigi põllumajandusloomade pidamise heaolule. Edaspidi on kirjeldatud otseselt sigade pidamise heaolunõudeid.

Nõue 1 (sigade rühmaspidamine)

- Sigade pidamisel rühmadena peab põllumajandustootja vältima erinevate rühmade ühendamist ja uute loomade viimist väljakujunenud rühma. Kui searühmade ühendamine on siiski vajalik, tuleb seda teha võimalikult noores eas sigadega, võimalusel enne nende võõrutamist või hiljemalt nädal aega pärast seda. Ülemäärase kisklemise ärahoidmiseks peab tagama sigadele põhu või muu sobiva tuhnimismaterjali, mis ei tohi olla kahjulik sigade tervisele. Rühmadena pidamisel peab põllumajandustootja tuvastama sigade normaalse käitumise piire ületava kisklemise põhjuse ja kasutusele võtma meetmed selle ärahoidmiseks. Eriti agressiivsed sead ja ründamise ohvriks sattunud sead tuleb rühmast eraldada. Sigade rühmade ühendamisel on sigadele rahustite manustamine lubatud üksnes veterinaararsti ettekirjutudel.

PM määrus nr 80 §4 lg 1–5

Nõue 2 (betoonrestpõrandate kasutamine)

- Kui sigade pidamisel rühmasulus kasutatakse betoonrestpõrandat, peab selle avade laius olema: põrsaste puhul kuni 11 mm, võõrdpõrsaste puhul kuni 14 mm, nuumsigade puhul kuni 18 mm ning seemendatud nooremiste ja emiste puhul kuni 20 mm. Restpõranda ribide laius peab olema põrsaste ja võõrdpõrsaste puhul vähemalt 50 mm ning nuumsigade, seemendatud nooremiste puhul vähemalt 80 mm. Restpõranda ehitus peab välistama sigade jalgade vigastamise ning sõrgade restpõrandasse kinnijäämise.

PM määrus nr 80 §12 lg 2,3

Nõue 3 (põrandapinna suurus rühmas pidamisel)

- Sigade pidamisel rühmasulus on sulu põrandapinna minimaalne suurus sea kohta, välja arvatud seemendatud nooremised ja tiined emised, järgmine: kuni 10 kg – 0,15 m²; 10–20 kg – 0,2 m²; 20–30 kg – 0,3 m²; 30–50 kg – 0,4 m²; 50–85 kg – 0,55 m²; 85–110 kg – 0,65 m²; üle 110 kg – 1 m². Alates nelja nädala möödumisest seemendamisest kuni arvatavale poegimisele eelneva nädala alguseni tuleb nooremiseid ja emiseid pidada eraldi rühmana. Iga seemendatud nooremise ja tiine emise kohta peab olema vastavalt 1,64 m² ja 2,25 m² vaba põrandapinda. Kui nooremiseid ja emiseid peetakse rühmana, kuhu kuulub vähem kui kuus looma, peab rühmasulu põrandapind olema 10% võrra suurem, rühmas, kuhu kuulub 40 või enam looma, võib põrandapind olla 10% võrra väiksem. Emiste ja nooremiste pidamiseks kasutatava rühmasulu küljepikkus peab olema vähemalt 2,8 m, alla kuue emise rühmas pidamisel peab sulu küljepikkus olema vähemalt 2,4 m. Alla kümne nooremise ja emise pidamisel, võib neid pidada üksikulgudes, kus neil on võimalus end takistusteta ringi pöörata. Nooremiste ja emiste lõas pidamine on keelatud.

PM määrus nr 80 §7 lg 1–6; §14

Nõue 4 (tiinete nooremiste ja emiste pidamine, põrsaste võõrutamine)

- Mitteametavatele tiinetele nooremistele ja emistele tuleb nälja kustutamiseks ja närimisvajaduse rahuldamiseks anda piisav kogus mahukat või kiudainerikast sööta ning energiasööta.

Nädal enne arvatavat poegimist tuleb poegimissulgu paigutatud nooremisele või emisele anda sobivat pesamaterjali, välja arvatud juhul, kui see ei ole sõnniku eemaldamise süsteemi tõttu tehniliselt teostatav. Põrsastel peab poegimissulus olema ilma augustuseta, mati või kohase allapanuga kaetud magamisala, kuhu kõik põrsad mahuvad samaaegselt lamama. Põrsaid ei tohi emiselt võõrutada varem kui 28 päeva vanuselt. Põrsaid võib võõrutada kuni seitse päeva varem, kui see on vajalik emiste või põrsaste tervise ja heaolu tagamiseks või tootmistehnoloogia eripära tõttu.

PM määrus nr 80 §8 lg 1, 4; §16 lg 6 ja §9 lg 1

Nõue 5 (kuldi pidamine)

- Kuldi sulg peab olema paigutatud ja ehitatud nii, et see võimaldaks kuldil end vabalt ringi pöörata, samuti kuulda, haista ja näha teisi sigu. Kuldi sulu suurus peab olema vähemalt 6 m². Kui sama sulgu kasutatakse ka paaritamiseks, peab sulu suurus olema vähemalt 10 m². Sulus ei tohi olla liikumist takistavaid objekte.

PM määrus nr 80 §6 lg 1 ja 2

Nõue 6 (veterinaarsed menetlused)

- Sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsed menetlused on:

- 1) kuni seitsme päeva vanuse põrsa silmahammaste lõikamine;
- 2) kuldi kihvade lühendamine;
- 3) saba lõikamine;
- 4) sea kastreerimine meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist;

- 5) väliaedikus peetava kuldi kärsa rõngastamine.

Kuni seitsme päeva vanuse põrsa silmahammaste lõikamist, kuldi kihvade lühendamist ja saba lõikamist on lubatud rakendada üksnes teiste sigade tervise ja heaolu huvides, kui neil esineb vigastusi kõrvadel, sabadel või udaral.

Tiinetele nooremistele ja emistele tuleb vajaduse korral teha sise- ja välisparasiitide tõrjet.

PM määrus nr 80 §7 lg 8; §18 lg 1 ja 2

Kehtima hakkavad loomaheaolunõuded on refereeritud konsulentide nõuetele vastavuse koolitusel Veterinaar- ja Toiduameti spetsialisti Aivar Vuksi ettekande materjalidest 19. novembril 2012 Tallinnas.

Anne Lilleorg

ETSAÜ aretusspetsialist-konsulent

Andmevahetus geneetilise hindamise päeval

Geneetilise hindamise päeval andmeid JKKsse saates võib juhtuda, kus aretusväärtuste failid kantakse Possu programmi üle vaid osaliselt. Selline olukord võib tekkida juhul, kui andmevahetus farmi Possust ja hindamistulemuste kättesaadavaks tegemine JKKs toimub samaaegselt.

Kui ollakse huvitatud andmevahetusest hindamispäeval, siis hommikul võib saata ainult andmed, JKK infot ei tohi siis Possusse võtta. Probleemide vältimiseks soovitame hindamispäeval (reeglina neljapäeviti) hindamisprotsessi toimumise ajal JKK infot Possusse mitte laadida. Küll aga võib seda teha pärast hindamise lõppu, millest teavitatakse teid vastava elektronkirjaga. Siis saate Possusse ka uued aretusväärtused.

Külli Kersten

sigade jõudluskontrolli sektori juhataja